

## ELŐFIZETÉS.

## HELYBEN ES VIDEKEN

Egy évre ... 48 kor.  
Fél évre ... 24 kor.  
Egy negyed évre 12 kor.  
Egy hóra ... 4 kor.

Nyitási költségek  
megállapodás szerint.

## ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

## SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült  
vasutak palotájában.  
TELEFON-SZÁM: 352.

## KIADÓHVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.  
Tózszei főherceg-ut 22. sz.  
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1918.

Főszerkesztő:  
Staubert József.

Csütörtök, szeptember 19.

## Mai lapunk főbb közleményei:

Megbüntetett árdrágítók.  
Levél Blaha Lujzának Aradról.  
Hét éves háborúra számítanak északon.  
Goromba levél az ügyvédnek.  
Antimilitarista diákkisasszony.  
Románia újabb hadüzenetre készül.  
800.000 olasz áll ellenünk.  
Visszautasította az entente Burián jog-  
zékét.

## Báró Horth.

Ma utazott keresztül Aradon Temesvár új katonai parancsnoka, kit magas katonai személyek fogadtak és üdvözöltek a város falai között. Mint mondják, nem hivatalosan jött városunkba; útját az utazás kényszere szabta meg, hivatalát csak holnap foglalja el s csak ettől az időponttól kezdve kötdök hivatalos tevékenysége ezer szállal Arad városához is.

Az új katonai parancsnok elődje kiváló katoná, meleg szívé jó ember s a viszonyok bölcs mérlegelője volt. A háború a polgárság és katonaság viszonyában új alakulatokat teremtett, új követeléseket állított fel s ezzel új feladatokat rótt az olyan magas katonai személyi ségekre, kik messzi vidékek, országrészek katonai kommandója fölött parancsnokolnak. Soha sem volt nagyobb szükség arra, hogy a katonai és polgári társadalom között tökéletes legyen a harmónia, mint épen a mai időkben s Temesvár távozó parancsnoka ebben a tekintetben tökéletes munkát végzett.

Nincs semmi okunk kételkedni abban, hogy utódja, az új katonai parancsnok, elődje nyomdokait fogja követni. Megértő lélekkel fog törekedni a katonaság és polgárság megalapozott viszonyának gondos összhangjára s örködni fog ama bölcs principium felett, mely úgy hangzik, hogy megadván a mi a királyé és hazáé: adassék meg az is, a mi az emberé! Nagy feladat, egész embert kívánó munka az, amely Temesvár új parancsnokára vár. A háborúnak olyan fázisába jutottunk, mely fokozatos figyelmet és százszorosán megértő lelket kíván. A harcok nehéz esztendő alatt új célok, új törekvések támadtak szerte a világon, a lelkek új igazságok befogadására értek meg, a katonai merev dríllt, a fegyelem szellemét emberibb érzések fűtötték át: mindennek fejlesztéséhez, megértéséhez, bölcs mérlegeléséhez, új katonák és új emberek kellenek.

Arad fiai Temesvár új parancsnokának rendelkezése alá tartoznak. Ez odaköt bennünket az új parancsnok irodájának küszöbéhez s ma, midőn valóban minden ember katoná, kétszeres figyelemmel irányul reá tekintetünk. Büszkén mondhatjuk, hogy a háború folyamán az aradiak, katonák és polgárok egyaránt megteszik kötelességüket. Panasz, vagy megrovás nem érhetett bennünket soha. Lelkes igyekezettel vettük ki részünket az új világ megalapozásának nagy munkájában s Temesvár katonai parancsnokának nehéz feladatát kötelességtel-

jesítésünk maximumával igyekeztünk megkönnyíteni.

Bizonyosak vagyunk abban, hogy mindezekről már is tudomást szerzett, de minden bizonnyal tudomást fog szerezni Horth báró s azt a jóindulatot és őszinte érdeklődést, melyet e szép jövőjű és fejlődő város fiai iránt elődje tanusított, örökségképen ő is átveszi. Aradnak ma olyan kiváló állomásparancsnoka van, kit a polgárság őszinte szeretete övez s ki a polgárság érdekeit mindig össze tudta egyeztetni a hadsereg és a hadviselés érdekeivel. Bizunk abban, hogy ma, midőn a két magasrangú katoná végig sétált Arad utcáin, szó esett a város katoná-fiairol és polgári erényel-

ről. Az új katonai parancsnok avatott helyről értesített arról, hogy a város a jövőben is, mint a kötelességtudás egyetlen katonája vesz részt a reánk zuduló küzdelemben s nem kíván egyebet, mint jogos kérelmeinek igaz méltánylását s becsületes kívánságainak helyes megértését. A harcos és kemény idők további nyomorúságai bizonyára lesz nekünk, aradiaknak elég alkalmunk kérelmeinkkel és kívánságainkkal Temesvár parancsnoka elé járulnunk, ne vegye rossz néven tőlünk, ha most arra kérjük, hogy ezeket a szívével igyekezzék elbírálni. S higye meg, hogy Arad város sohasem felejt el az érdemeket s mindig megőrzi jóakaróinak nevét. . . .

## Károlyi Mihály — Wilson békeügynöke.

(A Ház feloszlását követeli. — Nem hisz a Burián-ajánlat sikerében.)

Budapestről jelentik: Cegléd városának 200 tagú küldöttsége tisztelt ma Károlyi Mihály gróf palotájában, hogy üdvözölje a gróft a választóihoz intézett nyílt levele alkalmával. Dr. Galambos Lajos, a ceglédi párt elnöke üdvözölte Károlyit, biztosította, hogy Cegléd mindhalálig kitart Károlyi Mihály gróf és eszméi mellett. Utána a ceglédi körök elnökei tartottak üdvözlő beszédeket.

Délben Károlyi Mihály Cegléd város küldöttségének tiszteletére ebédet adott a városligetben a Gurdel-féle vendéglőben, melyen több mint kétszázan vettek részt. Az ebédn Károlyi Mihály gróf nagy beszédet mondott, amelyben többek között a következő kijelentéseket tette:

— Ma a béke nemcsak ennek a háborúnak befejezését jelentené, hanem jelentene egy programot a jövő békés világrend kialakulására. Jelenti az állandó vagy tartós béke programját vagyis célját. Két ily békeprogram áll egymással szemben.

## Az egyik a pacifista,

amelyet röviden a megegyezéssel annexios és kárpótlás nélküli békével szoktak jellemezni, mely az egész világot politikai, gazdasági és szociális téren teljesen újjá akarja teremteni és ki akarja kapcsolni a jövő háború lehetőségét úgy, hogy az egyes államok szövetsége helyére a nemzetek szövetségét akarja hozni. A megegyezés tehát nem annyira ennek a háborúnak a befejezésére vonatkozó megállapodás lenne, hanem a megegyezés a további pacifista célok elérésének tekinthető.

Igy felfogva a pacifista program valóban forradalmi program, mely felakarja dönteni ama régi világrendet, melyben ilyen háborúk lehetségesek voltak.

Ezzel a békeprogrammal szemben áll az a program, mely a békét ennek a háborúnak befejezésére vonatkoztatja. Az eddigi szövetséges viszonyokat még szorosabbra akarja fűzni. A központi hatalmak vezető köréi úgy nálunk, mint

különösen Németországban nem a pacifista, hanem a militarista békének voltak a hívei. Nekünk is volt egy pacifista külügyminiszterünk, Czernin gróf személyében, de ő is, mikor Budavári beszédében a pacifizmus gondolatának olyan szárnyaló kifejezést adott, hamar hozzátette, hogy ezt csak egy ideig állja, mert ha hamarosan el nem fogadják ajánlatát, azt elejti, és ráter az annexios és hadikárpótlásos békére. A megegyezés nem azért helyes, mert az ellenséggel szemben a megértést akarjuk, hanem a magunk szempontjából, mert ez a jövőbeli megértést is lehetővé teszi, mert a jövő háborújának a magvát megöli. Czernin a nyitott ajtót fel is használta nemcsakára és kiosont rajta Brest-Litovszknál. Ez a béke arcultatése volt, mindazoknak az elveknél, melyeket Czernin előbb hirdetett, mert ez sem valóban demokratikus nem volt, sem valódi megegyezés nem volt, s végre sem kárpótlás, sem annexió nélküli béke nem volt és nem volt benne szó a többi pacifista elvekről sem.

## Burián békeajánlatáról szöveg

kijelentette, hogy ennek a lépésnek teljesen kitárt dolog, hogy a legkisebb sikere is legyen, mert lehetetlen, hogy egy lépéssel is előbbre vigye a béke ügyét. Hogyan képzeli Burián, hogy hisznek az ő pacifizmusában, mikor a népek szövetségét hirdeti szavaival és ugyanakkor Salzburgban folynak a tárgyalások a német szövetség katonai, gazdasági és politikai kimélyítése érdekében. Mitteleurópa eszébe a harmadik nagy akadály, mely a békét ma lehetetlenné teszi, mert az entente nem azt látja, hogy mi megegyezéssel megértést akarunk, hanem azt látja, hogy új készülődés, új csoportosulás történik ellene.

A béke elérhetése érdekében az első és legfőbb előfeltétel a demokratizálódás.

Ha azok jajveszékelnék most a béke után, akik mindig győzelmes békét hirdettek, ezek csak ártanak a megegyezéses béke létrejvetelének, mert mindenki tudja, hogy nem lelki és szívi az a

int akarják a meggyezéses békét, hanem egy éhnyász paramesolja nekik. Lássák be végre az intéző körök, hogy

*háborús politikájukkal megbukik, elpusztul a jövőbe tekintő minden tervük.*

*Adják át helyüket másoknak.*

Nem más embereknek, csak más rendszernek. Más rendszer pedig csak a nemzetre való apellálással jöhet létre. Osszassák hát fel végre a kivénült képviselőházat, a kisebbségi kormányzatot,

mert a mai idöket házfelosztás nélkül tovább tünni nem lehet, nincs ideje többé a félrendszerhályoknak. Beszédét azzal végzi, hogy újból azt mondja, hogy teremtsük meg a béke előfeltételét és valósítsuk meg az igazi nemzeti demokráciát.

*fogadjuk el a tárgyalás alapjának Wilson ismeretes 14 pontját,*

mert ez megfelel a meggyezéses béke eszméjének. Károlyi Mihály gróf beszédét hosszantartó tapssal fogadták.

## Antimilitarista diákkisasszony.

(A katonai fegyelem ellen izgató ifjak bünperce.)

A budapesti honvéd hadosztálybíróság ma reggel kilenc órakor kezdte meg Szentgyörgyi Elemér századoshadbíró vezetésével Duczynska Ilona 21 éves bölcsészethallgató, Sugár Tivadar 21 éves orvostanhallgató, Csillag László 19 éves malombivatalnok, Klein (Kelen) József 26 éves közuti vaspályatársasági mérnök és Végli Dezső 36 éves címfestő hümpörét. Kelen József kivételével a vádlottak 1918. január hó 26-ától vizsgálati fogságban vannak. Letartóztatásuk a Galilei-körnek felosztásával volt összefüggésben. Akkor kitűnt, hogy a vádlottak antimilitarista plakátokat adták ki és terjesztették.

(A vádirat.)

A vádirat szerint Duczynska Ilona és Sugár Tivadar az állam hadereje ellen intézett büntetést követtek el azzal, hogy a katonai fegyelem meglazítására és a haderő teljes felbomlasztására alkalmas lázító tartalmú és célzatu röpiratokat és plakátokat szerkesztettek és sok szorosították. Csillag László és Kelen József, valamint Végli Dezső ellen az a vád, hogy a röpirat szerkesztését és a büntett előkezelését szándékosan előmozdították.

Harminchét sűrű oldalra terjedt a vád indokolása. Eszerint a budapesti 1. honvéd huszár pótszázad parancsnoksága jelentést tett, hogy a laktanyába röpiratokat csempészték be, a melynek tendenciája arra irányult, hogy a katonákat az orosz példa követésére és a kötelesség megtagadására csábítsa. Hosszan ismerteteti az indokolás az orosz forradalom kitörését és a forradalom következtében az orosz hadsereg összeomlását. Az orosz események hatása Európa összes szélső elemei körében érezhető volt. A szélső radikális elemek nem maradtak az elmélet terén, hanem arra törekedtek, hogy az állam életében és különösen a néhének mindenáron való kikényszerítésében tetteikkel tényezőkké váljanak. Ezt tette Duczynska Ilona is, akinek regényes életét az ügyész hosszabban vázolja.

(Duczynska Ilona.)

Duczynska Ilona előkelő család gyermeke. Atyja lovag Duczynska Alfréd mérnök volt, költő, író és természettudós, aki egy találmánya értékesítése végett Amerikába vándorolt és ott meghalt. Tizenhárom éves korában Duczynska anyja Svájcban egy német prófétával ismerkedett meg, aki vallási szekta élén állott, amely Krisztus újjászületését hirdette. Az új szekta prófétájának és híveinek életmódja nagy benyomást tett a gyermek lelkületére. Korán ébredt fel a kisleányban a szociális eszmék iránt való érdeklődés és 1915-ben beiratkozott a zürichi egyetemre. Zürichben sok érdekes emberrel ismerkedett meg, köztük orosz emigránsokkal is, akik valamikor otthon forrad-

lomra buzdítottak. A háború kitörése után visszakerült Budapestre, ahol elhatározta, hogy harcot indít a háború ellen a mindenáron való békekötés érdekében. Összeköttetésbe került a galileistákkal.

(A Galilei Kör szerepe.)

A kör ellen az a gyanu merült fel, hogy tagjai kezdeményezték azokat a munkásmozgalmakat, amelyek 1917. év végén lezajlottak. A kört ennél fogva feloszlatták és a vezetők lakásain házkutatást tartottak. A házkutatáskor találták meg az inkriminált röpiratokat, amelyeket a vizsgálat terhelő bizonyítékonként produkált elenük. Duczynska Ilona Sugár Tivadarral szabad házasságra lépett és együtt szerkesztették meg a röpiratot, amelynek antimilitarista tendenciája volt.

A röpirat terjesztésben résztvevő Végli Dezső is, akinek multja szintén nagyon változatos. Végli Dezső előbb nyomdász, kőfaragó, szobrász, szemfüdeles volt, majd asztalosmesterséget tanult és végül címfestői foglalkozást üölt. Saját bevallása szerint már régtől anarchista elveket vallott. Az irodalom terén is tevékenykedett, iránydrámákkal és iránynovellákkal gazdagította a szocialista irodalmat. Ön erejéből megtanulta a francia és német nyelveket. A nagyváradi törvényszék régebben súlyos testi sértés miatt két évi börtönnel, majd egy antimilitarista röpirat miatt hat havi államfogházzal sújtotta. A háború folyamán a behívási parancs iránt is engedetlenséget tanúsított s ezért egy és fél évi börtönnel ítélték. Végli Dezső szerezte meg Duczynska Ilonának a zimmerwaldisták kongresszusának határozatait, a melyek alapján Duczynska Ilona a röpiratot írta. Duczynska Ilona a röpirat sokszorosításához egy Sólom nevű orosz szökevény hadifogolytól szerzett be egy sokszorosító gépet és hogy ennek fizethessen, elzalogosította ékszerait. Végül antimilitarista jelvényt nyel ragasztották tele a hadikölcsönjegyzésre felhívó plakátokat.

A harmadik vádpont az, hogy a katonákhoz is röpiratot intéztek, amelyben felszólították, hogy sztrájk esetén ne használjanak fegyvert. Az indokolás részletesen elmondja, hogy sokszorosították a plakátokat és hogyan terjesztették.

(A bolsevik kisasszony.)

Végül megállapítja, hogy az események központjában Duczynska Ilona áll, ő a jól megszervezett, jól átgondolt és megfelelő energiával keresztülvitt akciónak a szellemi vezére. Ebben a törékeny, beteges testű nőben — mondja a vádirat — a szláv forradalmi nők fanatizmusa lobog. Munkabírása, tettereje, energiája határálan. Az akadályok nem riasztják vissza, sőt új, erőteljesebb akció kezdésére serkenti. Szociális tudása nagy és folyton fejlődik.

A vizsgálati fogságban önéletrajzot írt. Abban ismerteteti szociális elveit, de gondosan elhallgatja céljait, amelyeket elérni kíván. A beismerésében mértéket tart: csak azt ismerte be, mit a bizonyítás kétségtelen adataival szemben nem tagadhatott. Duczynska Ilona az orosz országi események hatása alatt elhatározta, hogy a tettek mezejére lép és mindent megtesz az osztályharc előidézéséért és a militarizmus megdöntése érdekében.

Az orvosi szakvélemény szerint Duczynska Ilona erkölcsi és etikai ellentálló képessége, megfontolási, mérlegelési és akaratelhatározási képessége nagy mértékben csökkent, impresszionabilis büntetőjogi beszámíthatósága nagyon korlátozott, ez azonban csak a büntetés kiszabásánál lehet a mérlegelés tárgya. A vádat Bíró Kálmán dr. főhadnagy hadbíró képviseli.

A tárgyalás elején személyi viszonyairól vallanak a vádlottak, aztán a bíróság zárt tárgyalást rendelt el.

## Goromba levél az ügyvédnek.

(Beccsületsértésért elítélt urinő.)

Nem mindennapi történet került ma a járásbíróság elé, mely egy levelező lappal kombinált testvérharcba avatkozott bele energikus módon.

Hogy mi mindenre alkalmas egy levelezőlap? Ahoz a kérdéshez érdekes adatot szolgáltatott a mai tárgyalás. Láttunk már rózsaszínű tábori lapokat, melyekről csöpögött a szerelem, láttunk sárga lapokat, melyek szidalmak terhét hordozták, láttunk olyanokat is, melyeken felbőszült hitelezők szólították fel nyilvánosan adósaikat a fizetésre, sőt névtelenül rágalmozó levelezőlapok is kerültek már szemünk elé, — a ma tárgyalt levelező lap azonban egyik osztályba sem sorozható.

Ügyvédet is láttunk már, akit saját felelősségével, ellenfele leszárdott, olyannal is találkoztunk, akinek expenznotáját kifizetve szemébe káromkodtak, de olyannal, akit levelezőlapon sértettek, csak most találkoztunk.

Ugy történt a dolog, hogy B. B. nyugalmazott honvéd százados megbízta L. aradi ügyvédet egy per vitelével. A pert Morvay Lorándné szulárdi lakos ellen kellett folyamatba tennie, a ki különben a honvédszázados nővére. A testvérek között az atyai birtok elosztása körül támadt a nézeteltérés, amennyiben a százados úgy találta, hogy nővére az osztózkodásnál megrövidítette őt. Az atyai örökség kiadása iránt megindított pörösködés kínos jelenetekre vezethetett, azért L. ügyvéd úgy gondolta, célszerűbb lesz a békés megoldást választania. Levelet írt Morvay Lorándnénak s felkérte, kerülje el a pereskedést s a századosot megillető részt békésen adja át fivérének.

— Nem helyes, írta az ügyvéd, ha testvérek vitás ügyeiket a bíróság elé viszik.

Morvay Lorándné azonban másképp gondolkozott. Mint a régi nagyasszonyok: — Coki ügyvéd! felkiáltással tollat ragadott, előkeresett egy nyílt levelezőlapot s amugy magarán megírta L. ügyvédnek: — Az ur pedig levelezéssel ne toladokjék!

Ez az ominózus nyílt kártya volt a mai járásbíróági ítékezésnek a tárgya. Zih József bűntetőbíró jogosnak találta L. ügyvéd felháborodását, elvégre nyíltan még egy ügyvédet se lehet szidni s Morvay Lorándné elmakacsolva 100 korona pénzbírságra és a költségek megtérítésére ítélte az L. ügyvéddel szemben, levelezőlapon elkövetett beccsületsértésért.

# Elvették az Aradon nyaralt gyermekektől az élelmiszereket

(A Miniszterelnökség miniszter elhárított intézkedése.)

Az Aradon nyaralt osztrák gyermekek egyik vezetőjétől, Benedek tanár úrtól levelet kaptunk, amelyben tudtára adja az Aradi Közlöny szerkesztőségének, hogy szerencsésen megérkeztek Bécsbe. Azonban a magukkal vitt élelmiszerekkel baj volt — írja a tanár — mert a határrendőrség és a katonai detektívek nem akarták klengedni. Azt mondták, hogy ha mindegyik gyermek csak 2—3 kilo élelmiszert vinne Ausztriába, akkor 16—24 vagon jutna ki az országból, már pedig ezt Magyarország sem bírja meg. Az élelmiszereket, ami az utazalón felül volt, elvették a gyermekektől és kisértőiktől.

A kalamitásnak az az oka, hogy a közlelmezési miniszter rendelkezéseit későn kapták meg a hatóságok és nem volt módjukban intézkedni. Windischgraetz Lajos herceg a leg-határozottabban tiltotta a kivitt a gyermekeknek és ennek igen érdekes előzményei vannak.

Sok helyütt, ahol osztrák gyerekek nyaralnak, feltűnt a hatóságoknak, hogy a legtöbb gyerek számára rendszeres pénzküldemények érkeznek 80 100 120, sőt még magasabb összegben, úgy hogy némelyik gyerek egy-két hét alatt 1000 koronát is kapott hazulról. A hatóságok figyelni kezdték a dolgot és megállapították, hogy a szülők levelező lapokon és levelekben közlik gyermekeikkel, hogy csak vásároljanak be annyi élelmiszert, amennyit csak tudnak, az osztrák hatóságok majd kijárják, hogy a határon ne legyen fennakadás. A közel múltban azután több bécsi lap is megírta, hogy a Magyarországon nyaraló osztrák gyerekeknek jogukban áll 5 8 kilo élelmiszert magukkal vinni, anélkül, hogy ellenőrzésnek teszik ki magukat. Ezeket a lapokat a gondos szülők megküldték az itt nyaraló felügyelőknek és kisértőknek, mire nagy bevásárlások indultak meg. Az osztrák vendégek minden pénzt megadtak, csak hogy élelmiszert kapjanak és tömegesen vásárolták össze 10—12 koronaért a liszt, 50—60 koronaért a zsír, 40—50 koronaért a szalonna és 15—20 koronaért a cukor kilóját, és ezenkívül hadiszappanba is jelentékeny pénzeket fektettek. Ez az abuzus tudomására jutott Windischgraetz herceg közlelmezési miniszternek is, aki erre szeptember 3-iki kelettel 128.160—1918. II/B. szám alatt bizalmas rendeletet bocsátott ki az összes törvényhatóságokhoz, melyben felhívta figyelmüket az osztrák nyaralók rendszeres bevásárlásaira, valamint arra, hogy a fennálló rendeletek értelmében az állítást engedély nélkül élelmiszer kivitele tilos. A miniszter ennél fogva felkérte a kormánybiztosokat, hogy közöljék a felügyelőkkel és gyermekekkel, hogy tartózkodjanak a bevásárlásoktól, mert a legszigorubb ellenőrzés alá kerülnek és a velük viendő élelmiszereket kiemeltlenül el fogják kobozni, úgy hogy nemcsak keletiellenesség éri őket, hanem károsodásnak is kiteszik magukat. A rendelet, amelyet a miniszter helyett Nagy Ferenc államtitkár írt alá, tudomására jutott a gyermekeket kísérő felügyelőknek és nagy izgalmakat okozott. A felügyelők valósággal megrohanták a hatóságokat aziránt, hogy mi lesz a pénzekkel, amiket árukba fektettek. A hatóságok azt a tanácsot adták, hogy adják el az élelmicikkeket, mert hazamenetel előtt az indulási állomáson fogják a gyerekek podgyászait átkuladni, már csak azért, hogy a kórház egyes törvény-

hatóságok, nem pedig házvetlenül a közlelmezési hivatal javára történjék és így az egyes megyék élelmiszer-vesztésege megtérüljön.

A felügyelők nem hagyták annyiban a dolgot és arra való hivatalosítással, hogy az élelmiszerek kivitelét ugyanis meg fogják kísérelni, táviratoztak Windischgraetz miniszterhez és kérték, hogy fejenként 5—8 kg. élelmiszer kivételére adjon engedélyt.

A miniszter eddig nem válaszolt, kétségtelen azonban, hogy nem fog sajtó rendelkezéssel szembe helyezkedni, már csak azért sem, mert igen tekintélyes mennyiségéről van szó. Magyarországon ugyanis közel százezer osztrák gyerek és körülbelül huszezer felügyelő és kísértő nyaral és így kivételre összvásárolt kontingens 600.000—1.000.000 kilo között mozog. Ilyen óriási élelmiszerkészlet elvesztése valószínűleg katasztrófális volna.

## Megbüntetett árdrágítók.

(A tanács másodfoku ítéletel.)

A városi tanács mint másodfoku kihágási bíróság ma délelőtti ülésén a következő ügyeket tárgyalta:

Muszkla Prokopiánné ószenannai lakos egy alkalommal vizes tejet árusított. A rendőrség tettenérte és a kihágási bíróság 50 korona pénzbírságra ítélte. A tanács ma büntetését felemelte 100 koronára.

Mangelus Lipótné, mert lakójának, Kop Károlynak házhéret 16 koronára 24 koronára emelte, a kihágási bíróság 100 korona pénzbüntetésre ítélte. A tanács az ítéletet ma jóváhagyta.

Lingurár Demeterné egy ízben lefőlőzött tejet árult, majd pedig egy más alkalommal vizezett és lefőlőzött tejet akart egy vevőjének eladni. A kihágási bíróság összesen 20 napi elzárásra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte. A tanács jóváhagyta az ítéletet.

Schwarz Etel 56 éves magánháztartásbeli nő újságárusítás ürügye alatt felkereste a kocsákat és vasuti várótermeket és az ott tartózkodó katonákat jó szállás ürügye alatt lakására csalta. Egy éjszakáért, melyet katonák a padlóra vetett szalmaszőnyegekön töltöttek, 5, sőt 6 koronát is kért. A kihágási bíróság ezért 100 korona pénzbírságra ítélte Schwarz Etelt. A tanács helybenhagyta az ítéletet.

Bleiciffer Fülöpné, kinek cipészműhelye van Aradon, egyik vevőjétől egy cipőtalpalás, sarkalás fejében 90 koronát kért. A kihágási bíróság ezért 10 napi elzárásra és 200 korona pénzbüntetésre ítélte. A tanács az ítéletet jóváhagyta.

Fodor József arad-gáji lakost, mert a piacon vizes tejet árusított, kihágási bíróság elé állították, aki 200 korona pénzbüntetésre ítélte. A tanács az ítéletet jóváhagyta.

Özvegy Baumgartner Józsefné, mert romlott vajjal és 45 százalék vízzel kevert tejet árusított, a kihágási bíróság 5 napi elzárásra és 50 korona pénzbüntetésre ítélte. A tanács az ítéletet jóváhagyta.

Thoma Sofronné és Urosán Péterné aradi lakosokat, mert vizezett tejet árusítottak a piacon, a kihágási bíróság 2 napi elzárásra és 20 korona pénzbírságra ítélte őket. A tanács az ítéletet jóváhagyta.

Káposztási Józsefné, a hazatért harctéri katonáktól cernákat vásárolt, melyeket átadott hugának, Krizsán Flóricának, hogy adja el. Huga a cernákat Zimádon adta el 24 koronáért orsóját. Well Károly dr. kihágási bíró mindkettőjüket árdrágításért 100—100 korona pénzbírságra ítélte.

Katona Józsefné, akinek a Purgly Lajosné utcában van hentes üzlete, több ízben maximális áron felül adott el húst. Tudomására jutott ez Bösörmei András rendőrőrmesternek, aki lesbe állott és sikerült neki Katona Józsefné ar-

drágításán érnie. A hentesné, hogy az őrmester az ügyet elhárítsa, 2 kilo zsírt küldött Bösörmei Andrásnak, aki a zsírt átadta a rendőrségnek és megtette az asszony ellen a feljelentést árdrágítás miatt és megvesztegetésért. Ma tárgyalta ebben az ügyben Well Károly dr. kihágási bíró, aki a tárgyalás során bebizonyítottan látta a vádat és ezért az árdrágító asszonyt 8 napi elzárásra és 400 korona pénzbírságra ítélte. A megvesztegetés miatt pedig átette az iratokat az ügyosztághoz.

## Levél Blaha Lujzának Aradról.

(Ezer koronát küldött neki a főispán a jótékony alapból.)

Barabás Béla dr., Arad főispánja bizonyára éppen olyan meghatott szívet olvasta egyik fővárosi lapnak Blaha Lujzáról szóló intimitását, mint szerinte ez országban minden magyar, aki dicsőséges múltunk emlékeinek hervadása fölött enyhe bánatot érez. Ki ne gondolt volna meghalt szomorúsággal a „nemzet csalogányára“, a kinek ajkán már nem csaltog a dal s aki az ősz lehervadt emlékei között fátyva és dideregye ül egyedül. A háború ellopta az énekes madarak hangját s szétszórta egykor boldog fészkeiket. Blaha Lujza balatonfüredi villájából régen más nézi már az ezerszínű tó hullámverését s a nagy asszony, mint fővárosi laplarsunk megírta, a nehéz idők nélkülözéseit éri. Nincs fája, szene és sok más egyebe, mely a régi idők elmúlt szépségeit jóleső melegséggel elfeledtetné.

Barabás Béla olvasta ezt a kis intimitást s a „Felebaráti kéz“ alapjából 1000 koronát küldött a nagy művésznőnek a következő megleghangu levél kíséretében:

Méltóságos

Blaha Lujza Urnő,

a Nemzeti Színház művésznője, Budapest.

Méltóságos Asszonyom! Van nekem egy feljegyzési könyvem, a mely nyilvántartja, hogy az évek melyik napján milyen nevezetesebb esemény történt.

Szeptember 5-ére ez van bejegyezve: „1881. Lajos fiam született.“ Akkor boldog nap, ma már fája emlék, mert régen el is temettem. Ezen feljegyzés után rögtön egy másik olvasható, ugyancsak a szeptember 5-iki lapon: „Blaha Lujza született.“ Az évet nem írom ide, mert az asszonyok már negyvenéven innen sem veszik szívesen, ha éveik számát látják, vagy hallják.

Ezen két feljegyzést nézem, nézem könnyes szemekkel nézem. De könyeim már nem a boldog halottat siratom, hanem az élő boldogtalanra gondolok.

Szegény megboldogult Lajos fiam, egynehányszor józsi és pajzán örömmel élvezte Blaháné felejthetetlen művészetét és így tódul elém a kérdés, vajjon az, aki egykoron szép dalaival magával ragadta érzéseinket s egy egész nemzet magyarrá erősödésének varázsló művésze volt, vajjon az a Blaháné most mit csinál, hogy néz a rideg ősz, meg a hideg tél elé, van-e tüzelője?

Van itt Aradon sok-sok dicsőségének egyik színterén egy „Felebaráti kéz“ neve alatt szabad rendelkezésemre álló alap. Tehetős, jószívű emberek feleslegesükből küldik hozzám a pénzt helybeli anyagi küzdelmek enyhítésére. Senki sem fog megharagudni érte, ha egy csipetnyit elveszek e tömegből, s ime 1000 azaz egyezer koronát elküldök fára, szénre. A pénzt nem küldöm egy darabban, mert a szemfüles személyzel mindjárt ráveti magát a „nagy“ bankóra, hanem 20 drb. ötvenest csatolok, hogy tovább tartson.

Ne vegye rossz néven tőlem e szerénytelenséget, mert hiszen nem a magam konyhájától vontam el. És ha nem haragszik meg, hát más-kor is fogok róla gondoskodni, hogy egy kis pénz álljon a házhoz.

Méltóságos Asszonyom! Mi magyarok szóno kolni, jubilálni, ünnepelni és temetni szépen tudunk. Mert ez csak néhány óránkba és kevés pénzünkbe kerül. És elhíheti nekem Méltóságos Asszonyom, hogy ha majd akkor, valamikor, a mikor a „nemzet csalogánya“ örökre elnémul, milyen megható szép necrologok lesznek az összes újságokban, mely származat szava fog



ják feszegetni a koporsó fedelét, milyen rengeteg koszorú és drága szallagok alatt fog roskadozni néhány külön kocsi és milyen gyönyörű temetés lesz az, — no majd meglátja!

Ezt azért hoztam elő, mert szeretném az országba szerte kiáltani: Ti emberek! Ne tartogassátok a pénzeket öles koszorúra, arany feliratos szallagokra, pompás temetésre, hanem adjátok át ezeknek az árát az élőknek, hogy szűkösségük megcsaporodjék s öreg napjainak súlyos gondjai megkevesedjenek. Pénzeket még kamatozni is fog, az ő arany szívének — hálájával.

Felcséggel együtt szeretettel üdvözlünk. Kezeit csókolja régi készsége hűve: dr. Barabás

Béla, Arad sz. kir. város főispánja.

Őszintén megvallva, vegyes érzések között olvastuk el ezt a kétségtelenül nemes intencióból fakadt levelet. Ezt a levelet színesebb tintával és súlyosabb tartalommal — nem Barabás Bélának Aradról — hanem a kultuszminiszternek Budapestről kellett volna megírnia. Blaha Lujza neve, hervadhatatlan dicsősége olyan nagyvívás a magyar művelődésnek, hogy egy pillanatig sem volna szabad könyöradományok szégyenének kitenni. Blaha Lujza a magyar Nemzeti Színház örökös tagja s ha ott olyan jövedelme van, amely megélhetéséhez kevés, az nem az ő hibája, de a mi arcpirító szégyenünk.

több szobából álló lakás részére öt mázsát utalnak ki egyelőre.

Az értekezleten egy igen kellemetlen ügy jött véletlenül felszínre. A gázgyár igazgatója elmondta, hogy több vidéki ember jön be a gyárba a közlekedési vállalat utalványával kokszért és ezek az emberek az utalványt persze visszakapják, mert a vámnál szükségük van rá azt felmutatni, mert anélkül nem eresztik ki őket és így visszaélnék a körülményekkel. Ajánlatos volna elrendelni, hogy mindenki köteles az utalványon kívül még a gázgyár számlázott számláját is felmutatni. A helyettes polgármester az utalvány másolatok után rájött, hogy kokszot nem utaltak ki hivatalból senkinek, legfeljebb kovács szénét. A gázgyár igazgatója mondotta is, hogy ezeknek az utalványoknak legnagyobb része mind javítva volt. A helyettes polgármester rájött arra is, hogy sok olyan ember kért kovács-szénét, akiket egyáltalában nem illetett meg.

Végül elhatározta a bizottság, hogy a szén kiosztásával Róth József és Kneffel Lajos szénkereskedőket bizza meg. A bizottság a jelentkezések kezdetét annak idején közzé fogja.

## 800.000 olasz áll ellenünk.

(„Olaszország nagy órája.”)

Budapest, szeptember 18. (Hivatalos.) A főhadiszállásról jelentik:

**Olasz harcér:** Az olaszok folytatták erős írsítéseiteket, hogy a Monte-Pertica területén levő állásunkat hatalmukba kerítsék. A tegnapi heves tűzérési és aknátüzeltéstől kísért támadások célja Tasson-gerinc volt, melyet öt ízben rohantak meg. Az ellenséget, minden alkalommal elkeseredett közelharcban, visszavertük. A Monte-Tomban és a Monte-Soralolon meg-hiusultak az ellenség közeledési kísérletei. Az Aslagótól keletre levő fennsíkron időnkint néhány tűzérési harcok. Számos elenséges repülő bombákat dobott a piavei frontunk mögött levő helységekre és az Etsch völgyére is anélkül, hogy említésre méltó károkat okozott volna.

**Albánia:** A tengerpart mentén visszavertünk egy olasz részleges támadást. A Beratól délnyugatra levő hegyláton, ahol vonalainkat déli irányban előre vittük, visszavertük az ellenséges ellentámadásokat.

**Nyugati harcér:** A cs. és kir. csapatoknál nem történt különös esemény. — A vezérkar főnöke.

**Bécsből jelentik:** A *Neue Freie Presse* mai számában „Olaszország nagy órája,” címen cikket közöl, amelyben azt írja, hogy nagy olasz offenzíva áll készülékben. A Brentánál történt támadások, a melyeket négy hadosztály hajtott végre, bevezetései voltak egy nagy akciónak és az volt a céljuk, hogy biztosítsák a Piave-állás ellen támadó seregét. A csata rövidesen ki fog terjedni a Hétközség fensíkjára is, ezután következik a program fő pontja: a *Piave vonal erőszorosítása*. Az olasz hadsereget nagyszerűen szervezték újra. *Repülőik szám-ban fölénnyel vannak* és egy századnak most több gépfegyvere van, mint ezelőtt egy ezrednek volt. Az offenzívára a Hétközség és a Piave közötti körletben 800.000 főnyi sereg áll rendelkezésre. A délnyugati fronton álló seregeink tehát súlyos napok előtt állanak.

## Visszaélés

### a szénutalványokkal.

(Kiosztás a roményball szénből.)

A szénbizottság ma délután 4 órakor Lőcs Rezső helyettes polgármester elnöklésével értekezletet tartott. Az értekezleten először is megállapították az aradi gázgyár évi koksztermésének mennyiségét hozzávetőleg, majd pedig annak szétosztásáról volt szó. A szénbizottság megállapította, hogy a város közellátása, vállalatok iskolák és egyéb középületek részére mintegy 150—160 vagon koksz szükséges. A gázgyár igazgatója bejelentette, hogy ebből a szükséges mennyiségből eddig 57 vagon koksz lett leszállítva. Panaszlik az igazgató, hogy a jelenleg szemben levő szén minőség tekintetében kritikus állás és ezért a koksztermés is a legminimálisabb. Alig 16—18 vagon havonta.

A bizottság elhatározta, hogy mivel a jelenlegi készlet nem engedi azt meg, hogy az igényeket egyszerre elégítsék ki, a szétosztás a készlethez mérten aránylagosan fog történni. Első sorban városi közszükségleteket, iskolákat, kórházakat látunk el és csak azután jönnek a magánvállalatok.

Az új szétosztási tervet alapján december végéig elegendő lesz a kokszkészlet. Természetesen aránylagos felosztással sőt még a közönségnek is marad 8 vagon, azonban ez a készlet csak a legjobban megindokolt kérvényezők közt lesz felosztva.

A szénbizottság elhatározta, hogy egy felirattal fog küldeni az országos szénbizottságnak, amelyben vázolni fogja Arad város szomorú állapotait és kérni fogja a bizottságot, hogy utaljon ki részükre 100—120 vagon kokszot, amely mennyiségből a közönség szükségleteit elégíthetik ki.

A szénbizottság még az előző értekezletén elhatározta, hogy maximálni fogja a koksz árát.

Ezt megelőzőleg elhatározták, hogy információkat kérnek egyes gázgyáraktól a koksz árát illetően. Az információk azóta meg is érkeztek. Temesvárott 20 K, Nagyváradon 20 K, Kolozsvárt 22 és Ujvidéken pedig 25 korona a koksz ára a gyár udvarán átvéve. A szénbizottság ugyanilyen feltételek mellett 20 koronában állapította meg a koksz árát.

Szó volt az ülésen arról is, hogy a gazdák állandóan panaszkodnak, hogy közeleg a szántás és nincs kokszuk, amellyel a gézeket elláthatnák. Az országos szénbizottsághoz hiába fordulnak, mert az a gazdákat az aradi szénbizottsághoz utasítja. Lőcs Rezső, a szénbizottság elnöke figyelmeztette az értekezletet, hogy az elosztásnál vegyék figyelembe a gazdákat is, mert a mai körülmények között a föld megművelése a legfontosabb.

Szénellátás tekintetében nem a legkedvezőbbek a viszonyok. A város jelenlegi szénkészlete 8 vagon, amely a lovárdában van elhelyezve. Ezideig 20 vagon porosz és 20 vagon magyar szén érkezését várják, amelyet a zutalványrendszer szerint fognak szétosztani. Általános a panasz, hogy a szénárakat napról-napra emelik a bányavállalatok.

Ezután egy általános vita tárgyat képezte az, hogy a szénkiosztás mi módon történjék meg. Ezideig a közlekedési vállalat állította ki az utalványokat, amelyek alapján az illetékes kereskedők a szén kizsogáltatták a vevőnek. Kneffel Lajos indítványozta, hogy a legajánlatosabb volna, hogy ha a közönség az előjegyzéseket a szén kiosztásával megbízott kereskedőknél végzné, a kik erről utalványt állítanak ki és azt aláírás végett minden esetben beküldenek Lőcs Rezsőnek, mint a szénbizottság elnökének, aki azt postafordultával juttatná el a közönséghez. A bizottság az indítványt elfogadta.

Ezután megállapították a szénadagok mennyiségét. A szénbizottság kimondotta, hogy egy vagy két szobás lakás részére két mázsát, annál

## Mindenütt visszavert angol és francia támadások.

Berlin, szeptember 18. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

**Nyugati harcér:** *Rupprecht trónörökös hadserege:* Ypernél ellenséges előretöréseket, a Lahasse-csatorna mindkét oldalán többször megkísérelt részleges támadásokat visszavertünk.

**Boehm vezérezredes hadserege: A Holnon erdőtől északra meghiusítottuk az ellenséget, hogy előre dolgozza magát állásaink közelébe. A Holnon és Essigny le Grand ellen megkísérelt részleges támadások is sikertelenek maradtak.**

**A német trónörökös hadserege: A franciák az Ailette és az Aisne között folytattak támadásokat, délelőtt Vaucailien és Allement között, délután pedig a legerősebb tűzérési előkészítés nyomán az egész fronton nagy erőkkel támadtak. Pinon mellett, valamint a Laifaux-Charignon utól délre vonalainkba benyomult ellenséget ellenlélekkel ismét visszavertük. A front többi része ellen irányuló támadások vonalaink előtt hiusultak meg.**

**Gallwitz tábornagy hadserege: Nem volt különös harci tevékenység.**

**Allbrecht württembergi herceg hadserege: Kisebb felderítő harcok a lotharingiai fronton és a Vogézekben.**

**Macedon arcvonala:** A Cserna folyótól keletre a bolgárok szeptember tizenötödike óta harcban állnak szerb és görög csapatokkal az ellenség támadásainak kivédése céljából német zászlóaljokat vetettünk harcha. — *Ludendorff*. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

**Berlinből jelentik:** A *lioni Progress*nak jelentik Párisból: A legutóbbi repülő-támadás igen nagy kárt tett Párisban. Azok a házak, melyekre gyújtó bombák estek, részben elhamvadtak. Az új gyújtóbombáknak, melyeket a németek most használnak, borzalmas átütő és romboló erejük van. A támadásban öt ember meghalt, tizen pedig megsérült. A támadás rendkívül heves lefolyású volt s néhány perces időközökben több repülőcsoport szállott el a zárótűz felett és Páris egész területére dobtak bombákat. Az elhárító tüzelés is rendkívül heves volt.

# Visszautasította az entente Burián jegyzékét.

(Csak Wilson békeprogramja alapján lehet tárgyalni.)

Amsterdamból jelentik: Itteni esti lapok az angol és amerikai jelentések alapján visszautasítottak tekintik az osztrák-magyar jegyzéket.

Lensing külügyi államtitkár a következő kijelentést tette: Az Egyesült Államok kormánya úgy véli, hogy az osztrák-magyar kormány javaslatára csak egy választ adhat: Több ízben és őszintén közölte azokat a feltételeket, amelynek alapján az Egyesült Államok fontolásra vennék a békét és nem fogadják el a javaslatot olyan konferenciáról, melynek tárgya nézve Wilson kifejtette álláspontját.

Amsterdamból jelentik: Az Associated Presse newyorki tudósítója jelenti az osztrák-magyar javaslatról: Hivatalos körök véleménye szerint a legfőbb kétség alapján az a meggyőződés, hogy a német népek és kormányaik békeszeretetének kényszerű okai a Németországban és Ausztria-Magyarországon dúló rendkívüli veszélyes hangulatban keresendők. Hangsúlyozzák, hogy a békét gyorsan és eredményesen lehetne elérni annak a kinyilatkoztatásával, hogy Berlin és Bécs minden korlátozás nélkül elfogadja Wilson 14 pontját.

Newyorkból jelenti a Reuter-ügynökség: Az Egyesült Államok közvéleménye és sajtója csekély kivétellel csatlakozik a manőverek egy részének tartja az osztrák-magyar jegyzéket. A kongresszusnak demokrata republikánus tagjai visszautasítják a javaslatot. A külügyi bizottság elnöke Hitchcock kijelentette, hogy neveltséges lenne, ha most a békéről beszélnék és azt tanácsolja az amerikaiaknak és szövetségeseiknek, hogy harcoljanak az ellenség tökéletes leszereléséig.

Amsterdamból jelentik: A Manchester

Guardian írja: Az osztrák kormány azt kapja, amit a közmondás szerint minden közvetítő szokott kapni: verést jobbról és balról. Nicholson, a Daily Express tudósítója arról értesül diplomáciai körökben, hogy a szövetségesek között nyilatkozatot tesznek közbe legközelebbi békés céljaikról.

A Newyork Herald rámutat, hogy az entente államférfiainak követelniük kell, hogy a központi hatalmak mindenféle konferencia előtt tegyék le a fegyvert, ürítsék ki a megszállott területeket és tépjék szét a breszt-litovszki békeszerződést.

London. A Westminster Gazette a következő érdekes fejtegetést közli Burián békejegyzékéről: A jegyzékre különféleképpen lehet felelni. A Németországnak adandó válasz rövid és éles kell hogy legyen. Ausztria-Magyarországnak azonban megokolással, udvariasan és mérséklettel kell a választ megadni. Helyes ha a szövetségesek ilyen mérsékletes választ adnak, melyben egy izgatató szó se legyen. Ha elfogadják az osztrák-magyar javaslatot, az egész világ előtt a békétárgyalás alapjául elfogadhatónak nyilvánítanak a német békefeltételeket. Erről azonban természetesen szó sem lehet.

Zürichből jelentik: Párisi magánjelentések szerint az osztrák és magyar jegyzék a francia munkásság körében nagy hatást keltett. A nemzetközi szocialista konferencia hívei most erősen követelik a nemzetközi értekezlet összehívását és követelik a francia kormánytól a tanácskozás résztvevői számára a szükséges utlevelek kiadását. A szövetségesek szocialista konferenciájukon tárgyalni fogják az osztrák-magyar jegyzéket.

## Hét éves háborúra számítanak Északon.

(Burián békeszándéka is megtörik a háború utolsó eseményein)

Az Aradi Közlöny eredeti tudósítása.

B. K. Stockholm, szeptember.

Az északi államok diplomatái és itteni politikusok körében nem okozott nagyobb meglepetést Burián külügyminiszter kétségtelen jelentőségű demarsa, mert vártak rá, sőt azt is rögtön átlátták, miért próbálkozik ezzel a kezdeményezéssel egyedül a monarchia és miért nem Németországgal együtt fordultak az ellenséghez ezzel a békejavaslattal. Az esetleges taktikai kudarcon ugyanis, amire itteni főfogás szerint minden reménykedés ellenére is számítani kell, nem akart osztozni Németország a magyarok és osztrákok diplomáciájával.

Azt, hogy Burián becsületes békeszándéka sem jár a jelen helyzetben eredménnyel, a háború legutolsó, főként a nyugati fronton történt eseményeivel hozzák kapcsolatba. Az ententénél némi joggal szinte fékezhetetlen a háborús kedv s így aligha mondható a jelenlegi időpont diplomáciai lépésekre a legalkalmasabbnak. Arról viszont, hogy ez a tény milyen perspektívákat nyit meg számunkra a jövőt illetően, alkalmam volt egy magasállású s a helyzetről mindenképpen jól informált személyiséggel beszélni, aki a lehetőségeket a következőkben karakterizálta:

— A háború tovább folyik, hogy milyen eredménnyel, arra vonatkozólag természetesen nem a fölhevett háborús uszítók fantáziája adja meg a találó feleletet. Mert ha az amerikai milliók tényleg mind megérkeznek s be is váltják azt a csodás várakozást, amit szereplésükhöz fűz a nyugati közvélemény s ami még erősen kétséges, akkor is naivság volna

azt hinni, hogy ez a háborúnak egy csapással véget vet, hogy bevonulnak Berlinbe s ott valahol az Unter den Linden-en egy véstörvényszéket ütnék össze, amely rövidesen itélkezik a német militarizmus fölött.

— Ellenkezőleg. Abban a pillanatban, amikor az ellenséges hadseregek megpróbálkoznak, hogy Németország határain belül nyomuljanak, szóval amely pillanatban tényleg védelmi háborúvá lenne a németeknek hadakozása, bizonyos, hogy a német nemzet új s eddig nem is álmódott erőket gyűjtene össze s erre az utolsó erőmérkőzésre akkora elszántsággal vonulna ki, amelyet még ebben a háborúban sem éltünk meg. Ha figyelembe vesszük, hogy milyen lassan nyomul előre az entente korábban elvesztett saját területe visszahódításában is, elgondolhatjuk, milyenek egy előnyomulás kilátása a német néppel szemben, ha Berlin felé vivő útról lesz majd szó.

— Kétségtelen, hogy a német közvélemény előtt új jelentőséget kaptak Kühlmann szavai a katonai döntés lehetetlenségéről, de ezzel szemben rosszul itélnék meg a helyzetet, ha nem látnák a törhetetlen germán akaratot, amely a német birodalmat utolsó csepp véréig is kész megvédeni. Bizonyos, hogy ezen a ponton a saját védelmében az egész nép egységes.

— Viszont a francia és angol viszonyok se olyan rózsások, mint a hogyan a párisi és a londoni telegrammok hirdetik. Franciaországot jobban érték a háború csapásai, mint akárme-lyik hadviselő államot. Angliában pedig fontos

az a szempont is, hogy már félre kezdene az amerikai nagyhatalmi tendenciától, az egész világ jövőjén, mert a jelek szerint ebben a háború utáni kialakulásban Japán és az Egyesült Államok lesznek a világ igazi urai. Más szóval Németország ellenségeinek és olyan nagy szüksége van a békére, mint Németországnak magának, de mégse remélhetjük, még Burián békelepése után se, hogy sikerül kikerülnünk az ötödik háborús telet. Kétségtelen, hogy a háború átnyulik még 1919-be is és csak ha nyugaton is belátnák a vérontások céltalanságát, akkor gondolhatnánk rá, hogyha 1918-ban nem is, 1919-ben csak talán, de 1920, vagy 21-be annál biztosabban megjön a béke. Ilyen formán ha nem is lett ebből a világégésből 30 éves háború, még mindig meg van a lehetősége, hogy 7 éves lesz belőle.

Hermann L.

## Alkatonai detektívek

szélhámosságai.

— Több száz korpát és lisztet vettek el az asszonyoktól.)

Naponta történnek visszaélések a katonarendőrség nevével. A legerélyesebb intézkedések történtek ebben az ügyben, azonban mindeddig még minden siker, minden eredmény nélkül.

A katonarendőrségnek most a legkimagaslóbb szenzációját két állítólagos szakaszvezető szélhámosága alkotja, akik a legkörülményesebb trükkökkel ejtik csapdába áldozataikat. Természetesen mindenütt katonadetektívként szerepeltek. Áldozataikat oly hirtelen, anyi ravaszsággal fogták meg, hogy azoknak még csak eszükbe sem jutott kételkedni a szakaszvezető urak katonarendőri voltában.

Általánosan tudott dolog az, hogy a mai viszonyok között kintalt liszt, zsír, de különösen takarmány a szükségleteket nem igen elégíti ki. Különösen ez utóbbiban oly nagy a hiány, hogy egy kis korpáért egész vagyonot megfizetnek, csak hogy sikerüljön azt beszerezni. A két szélhámos katonája is erre alapozta tervét.

Három aradi asszony jött ma egy este tízenegy óra tájban föl a rendőrségre és keszves könyvek között panaszkodtak el bajukat.

— Pécskán voltunk egy kis lisztért — mondták az egyik. Munkás emberek vagyunk és bizony a fő eledelünk a kenyér. A hatóságilag kiadott liszt bizony édeskeves arra, hogy mi abból jönlakassunk. Husra és főzelékre pedig nem igen telik, mert drága. Most érkezünk a szegedi vonattal hoztunk magunkkal egy zsák nullás lisztet, hogy majd idehaza legyen mit ennünk.

— Hát aztán hol a liszt? — kérdezte az inspekciós rendőr!

— Mi is azért jöttünk, mert két katonarendőr szőlített meg minket az uton, amikor hazafelé tartottunk az állomásról.

— Hová mennek asszonyok! — kiáltott rák az egyik, akinek nagy bajusza volt.

— Hazafelé — mondtuk mi.

— Hát aztán mit visznek abban a zsákban? — kérdezték ők.

— Mi elmondtuk, hogy Pécskán voltunk egy kis lisztért, mert amit kapunk, az nem elég. Aradon pedig nem lehet kapni, csak jogyre.

Erre a katonák odajöttek hozzánk és azt mondták, hogy ők katonai detektívek, adjuk át nekik a lisztet és jöjünk fel a rendőrségre, majd ott ellátjuk a bajunkat.

— Mi sirva adtuk oda kis vagyonunkat az állítólagos katonarendőröknek, akik közül az egyik ottmaradt a lisztrel, a másik pedig azt mondták, hogy jöjünk vele.

— Aig haladtunk öt percet, amikor a katonák azt mondták nekünk:

— Itt van asszonyok egy irás, ezzel menjtek vissza a sarokra, ott majd átvenhetik a lisztjüket. És ezzel átadott nekünk egy szelvet papírost és eltávozt.

— Mi elmentünk a jelzett sarokra, de bizony nem találtunk ott senkit. Most fel jöttünk ide a rendőrségre, hát ha idehozták a lisztünket.

A rendőrség látta mindjárt, hogy a három asszony notórius szélhámosoknak lett az áldozata. Rövid időn belül ez már a negyedik eset. 11



## HIREK.

### Nem elég demokratikus a királynak a választójog?

(Miniszterek audiencián.)

Bécsből jelentik: Szerényi József báró kereskedelmi miniszter kihallgatásán jelentést tett a felségnek aldunai utjáról és az ezzel kapcsolatosan ott eszközölt intézkedéséről.

Bécsből jelentik a *Berliner Tagblatt*nak: Még ma sem történt meg a magyar választójog szentesítése. Ugyanis a király környezetében aggodalmak merültek fel, hogy megfelelő a választójogi törvény a király ama kívánságának, melynek annak idején kéziratában kifejezést adott és hogy vajon a reform elég demokratikus-e. A *Berliner Tagblatt* azt írja, hogyha még ma nem is lehet kifejezetten válságról beszélni, számolni kell azzal a lehetőséggel, hogy a legközelebbi napokban Magyarország belső politikai életében jelentős változások történhetnek.

Bécsből jelentik: Az uralkodó ma kihallgatáson fogadta Zichy Aladár gróf személye körüli minisztert is.

— Horth báró az új katonai parancsnok Aradon. Megírtuk, hogy Hess Rudolf gyalogsági tábornok, temesvári hadtestparancsnok nyugalmába vonult és helyébe a király Horth báró lovassági tábornokot, volt nagyszebeni katonai parancsnokot helyezte át. Horth báró tegnap bucsuzott el Nagyszebenben és mint az ottani lapok írják, Horth báró távozása nagy veszteség az ottani katonai és polgári társadalomra, mert rövid nagyszebeni tartózkodása alatt igen nagy népszerűsége tett szert, mert úgy a katonai, mint a polgári társadalomban nagyon megszerették. Az új katonai parancsnok tegnap utazott el Nagyszebenből és ma délelőtt érkezett Aradra. Az állomáson Resch Ferenc altábornagy fogadta. Horth bárónak itt időzése nem volt összefüggésben semmi szemlével s egyéb katonai ügyekkel, mivel Aradról Temesvárra nincs azonnali vasúti összeköttetés ezért volt kénytelen Aradon kiszállani és innen délután folytatni útját Temesvárra. Horth báró a holnapi nap folyamán veszi át a katonai parancsnokság vezetését.

— Bjelek tábori püspök városunkban. Reggel 6 óra 38 perckor futott be a pesti személynovat a tábori püspök szalonkocsijával. Az állomáson megjelentek a püspök fogadtatására Resch Ferenc katonai parancsnok, Kemény Ede temesvári katonai főpap, címzetes apát, Fiedler Imre térparancsnok és Klug György tábori lelkész. Az állomásról egyenesen a vártemplomba hajtatott a püspök, ahol gyönyörűen feldisztett templomban számos tiszt és azoknak hozzátartozóik jelenlétében misét mondott. Utána meglátogatta a katonai főnászt az egyes kórházakat és a kasszintmisklósi barakkokban a fogságból hazatért katonákat. Mindenkit megszólított saját anyanyelvén, érdeklődött családi viszonyai iránt, vizsgált, bátorította, megnyugtatta őket. A betegek többször könnyekig voltak meghatva. Délben közös ebéd volt a Fehér Kereszt szálloda éttermében katonai zenével. A délutánt a püspök különböző látogatásokkal töltötte el. Este 8 óra 25 perckor visszautazott Budapestre. A látottak fölött mindenütt legnagyobb teljes megelégedésének adott kifejezést a tábori püspök.

— A porosz képviselőház ülésének. Berlinből jelentik: A porosz parlament október 16-án fog összeülni, a végleges időpontra vonatkozólag azonban csak pénteken fognak megállapodni.

— Állásuktól felmentett főispánok. A király a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnöke előterjesztésére dr. Meskó László szabolcsmegyei és dr. Steber György torontálmegyei főispánt hű és buzgó szolgálataik elismerésük mellett saját kérelmükre állásaik alól felmentette és egyben Botka Béla nyugalmazott főispánt Torontálmegye főispánjává nevezte ki.

— Elfoglalták a törökök Baku városát. Konstantinápolyból jelentik hivatalosan: Törökök bevonultak Baku városába. Kemény harcok után legyőzték az angolokat és megszállták a várost.

— A kaszinóban inzultált képviselő. Nagyváradról jelentik: A bihari nemzeti kaszinóban tegnap este izgalmas esemény történt. Böhm Jenő kuriai bíró, táblai tanácselnök megjelent a kaszinóban két tüzértiszt fiával és fürkészve járta körül a helyiségeket, azután a nagy billárdszobába ment, ahol a megyegyűlésre érkezett bihari urak kártyáztak és beszélgettek. Az egyik csoportban Beöthy László volt miniszter, Sztan görögkatolikus prépost és Fráter alispán volt. Böhm megállt a terem közepén és harsány hangon szólt:

— Bocsánat, uraim, függesszék fel a játékot, mert fontos kijelentést kívánok tenni.

Mindenki izgatottan fordult a kuriai bíró felé, aki mellett két tiszt fia merev vigyázz! állásban állott. Böhm mély csendben újra megszólalt:

Fráter Emil országgyűlési képviselőt kerestük, de nem tudtuk megtalálni. Itt a kaszinó fóruma előtt kell tehát megtennem azt a kijelentést, amit előtte akartam megtenni. Fráter Emil családom egyik nőtagjáról oly szemérmetlenül merészt nyilatkozni, oly alávaló hazugságot állított róla, hogy őt a kaszinó nyilvánossága előtt becsúszta rágalmazónak kell kijelentem. Miután nem ide tartozó okból elégtételt rajta nem vehetünk, az ügyet más utra nem terelhetjük. A konzekvenciákat a magam részéről annyiban levontam, hogy bejelentettem a kaszinó igazgatóságának, hogy választmányi tagságomról lemondok és a kaszinóból kilépek, mert annak a kaszinónak, amelyben Fráter képviselő helyet foglal, tagja nem lehetek. A kínos incidens nagy konsternációt keltett. A kaszinó ez ügyben szigorú vizsgálatot indít. Fráter képviselőt, aki a vidéken tartózkodik, barátai értesítették az esetről. — Mára várják a képviselő ideérkezését. Valószínűleg lovagias utra terelik az ügyet. Böhm egyik katonatiszt fia most érkezett haza az orosz fogságból.

— Az állam veszi meg a kártyaadósságért eladott Csekonic-birtokot. Megírta az Aradi Közlöny, Csekonic Endre gróf titkos tanácsos fia, Csekonic Gyula gróf — bécsi kártyapartijában amelyben az ifjú gróf hét millió koronát veszített el. A gróf kártyaadósságának fedezéséért apjához fordult, aki a horribilis kártyaadósságot nyomban kifizette. Arról nem szóltak a hírek, hogy a kártyajátszma után mi történt az apa és fia között, mindössze az a hír érkezett, hogy Csekonic Endre titkos tanácsos elhatározta, hogy legnagyobb birtokának eladása után visszavonul a közéletből. Ezt a birtokot négy millió koronáért adta el. Az értékes birtok azonban még ezért a vételárért sem maradt a vevő tulajdona. A földművelésügyi miniszter ugyanis az Ingatlanforgalmi Bizottság véleménye alapján úgy döntött, hogy a szerződést nem hagyja jóvá, a birtok vételét nem engedélyezi, hanem birtokpolitikai célokra az állam veszi meg az értékes földterületet. A földművelésügyi miniszter ennek folytán megbízta az Altruista bankot, hogy a Pick és társával megkötött szerződés pontozatai alapján a Csekonic-féle birtokot vegye meg.

— Japán elismeri a cseh-tót brigádöt. Amsterdamból jelentik: Japán hivatalosan elismeri a cseh-tót hadsereget hadviselő szövetségesül és a cseh-tót nemzeti tanácsot olyan testületként, mely a legfőbb hatalmat gyakorolja a hadsereg fölött.

— A Kossuth-asztaltársaság tagjaihoz. Értesitem a Kossuth-asztaltársaság tagjait, hogy az aradi Kossuth-szobor leleplezésének 9-ik évfordulója emlékére a társaság ünnepség keretében koszorút helyez a szoborra, miért is felkérem a t. tagokat, hogy az ünnepélyen minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek. Gyülekezés 19-én este 6 órakor a Pannónia étteremben s onnan együttesen vonulunk a szoborhoz. Ezt követően este 8 órakor a társaság a Pannónia éttermében diszko-gyűlést tart, melyre kérem a t. tagokat, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg. — Nagy Kálmán elnök.

— Agyonlőtték Suchomilnow volt orosz hadügyminisztert. Genéből jelentik: Egy pétervári magánlevél szerint Suchomilnow volt orosz hadügyminisztert szeptember első napjaiban egy pétervári összeesküvésben való állítólagos részvétel miatt agyonlőtték.

— Románia újabb hadüzenetre készül. Berlinből jelentik a Wolff-ügynök-eg: A felhivatalos Norddeutsche Allgemeine Zeitung hírt ad azokról az oláhországi üzemekről, melyek nem kevesebbet akarnak, mint Oláhország újabb csatlakozását az ententehez és újabb hadüzenetet a központi hatalmak ellen. Marghiloman kormányára — írja a lap — súlyos felelősség hárul a veszedelemes üzemek miatt. A központi hatalmak idejében észrevették az Oláhországban véghemenő eseményeket és most már semmi sem lepheti meg őket. A központi hatalmak érdekei teljesen azonosak. — Azt a nyugalmat, melyet a monarchia hódításra vágyó déli szomszédjával szemben a bukaresti békével megszerzett, éppúgy fenyegeti, a nacionalista és ententebarát mozgalom, mint Bulgára balkán hatalmának mellőzése a Dobrudzsza visszajuttatását Oláhország hatalmába. Magától értetődik, hogy Németország minden tekintetben támogatja szövetségeseit a bukaresti békeszerződés értelmében. Reméljük, hogy Marghiloman kormánya elég erős lesz ahhoz, hogy Oláhországot továbbra is abban az irányban vezesse, melyre nyilvánvaló feltétele volt tárgyalásainknak, amire a központi hatalmak Oláhország teljes leveretése után szánták rá magukat.

— Katonai brutálítás egy templomban. Máramarosszigetről jelentik: Hétfőn, a zsidók engesztelési napjának estéjén, az összes zsidó templomokat és imaházakat körül fogta a katonai csendőrség, hogy razzíát tartson. Több embert letartóztattak, akinek az ünnep miatt nem volt kéznél az igazolványa. A hitközség elnöke a polgármesterhez fordult oltalomért, de nem engedték vissza a templomba. A szefád hitközség nagytemplomában dr. Danzig Samu főrabbi félbeszakította az imát és kérte a katonaság parancsnokát, vonja vissza a kordont, ő felelősséget vállal a templomban imádkozó híveiért. Pocs hadnagy a felkérésnek nem tett eleget. A főrabbi erre a templomban lévő híveivel Szabó József alispánhoz, a távollévő főispán helyetteséhez indult, a katonai rendőrség azonban körül fogta a küldöttséget és neki szegezett szuronnal állta útját. Báró Schilling altábornagy, amidőn értesült a botrányról, azonnal bevonatta a katonaságot. A többi imaház előtt a katonaság puskatussal terrorizálta az ájtatoskodó zsidóságot. A zsidóság vezetői felkeresték Szabó József alispánt és Kricsfalussy Sándor polgármestert, akik magukévá tették a zsidó polgárság nagy sérelmét s teljes orvoslást és elégtételt ígértek. A polgármester és a rendőrkapitány vezetésével nagy küldöttség kereste fel Schilling altábornagyot, aki sajnálkozását fejezte ki a történeten és kijelentette, hogy a razzíát tudta nélkül rendelték el. A legszigorúbb vizsgálatot helyezte kilátásba. A mélyen megsértett hitközség távirati uton tett panaszt a királynál, a kormánynál és a távollévő főispánnál, akiktől orvoslást és elégtételt kért.

Meggyilkolt perdlita. Bécsből jelentik: A Práterben egy házban ma délelben gyilkosságot fedeztek fel, amelyet valószínűleg hétfőn hajnalban követtek el. Hertl Regina rendőri felügyelet alatt álló 43 éves asszony az áldozat, aki egy kis udvari szobában lakott. Ma délelben megfojtva találták a már föloszlásnak indult holttestet. Valószínűleg egy katona a tettes, akivel a nő az utcán ismerkedett meg és vasárnap egész nap együtt voltak és aki hétfőn reggel 6 órakor távozott a lakásból. A fielek szerint nem történt rablógyilkosság. Hertl Regina valamikor jobb napokat látott. Gazdag lókereskedőnek volt a leánya, azonban teljesen elzüllött. Az első férje grázi ügyvéd volt. Ettől elvált és egy dunai hajón szolgáló matrónnak lett a neje. Teljesen eliszákosodott, úgy, hogy a férje elkergette. Elment cselédnek. Többször volt lopásért büntetve és néhány év óta mint prostituált élt Bécsben.

— Csalás és katonaszabadítás. Nagyhalnagyról jelenti tudósítónk: A nagyhalnagyi csendőrség katonaszabadítási ügyben folytat nyomozást Popescu Loránt kishalmágyi foglalkozás nélküli ember ellen. Popescu Loránt nem rég Juga Tamás kishalmágyi lakostól 300 koronát csalt ki. Popescu elhitette velük, hogy a katonáéktól kiszabadítja őket, a pénzt az orvosoknak fogja adni. Természetesen ez nem sikerült, s azzal hitegette az áldozatokat, hogy felmentést eszközöl ki. A felmentés sem sikerült, a pénzt azonban nem adta vissza. A két károsult ember feljelentette Popescut, akit a csendőrség őrizetbe vett. Popescunak nem ez az első esete. Több embert szedett rá, akik jelenleg katonai szolgálatot teljesítenek s csak azért nem tesznek ellene feljelentést, mert attól félnek, hogy nekik is meggyűlik a bajuk a hatósággal. Popescu más címen is egész sereg embert csapott be: 60—120 koronákat csalt ki azzal, hogy birtokperüket kedvezően elintézi. Végül acsvai és csucsmezői lakosoktól nagymennyiségű almát vásárolt hitelbe, a vételárral 1600 koronával még most is adós, ellenben az almát már régen eladta. Popescu, aki csalásból és szélhámoskodásból tartotta fenn magát, mint tanár, ügyvéd és hírlapíró szerepelt és sikerült a polgári és katonai hatóságokat is félrevezetni.

— Elszaporodtak a vaddisznók. Nagyhalnagyról írja tudósítónk: A kishalmágyi és szerbi határban annyira elszaporodtak a vaddisznók, hogy a tengeri- és burgonyatermést teljesen tönkre tették. A lakosság vasvillával felfegyverkezve őrzi a földeket, éjjel pedig nagy tüzeket gyújt, de nem tudja a fenevadakat elriasztani, mert a fegyverviselési tilalom miatt fegyvere nincsen és nem írhatja a kártévő vadakat.

— Beteg állat részének felhasználása. A múlt hónapban történt, hogy Cauner János hentes-segéd kényszervágást eszközölt egy ökrön. Az állat belső részét köteles lett volna bemutatni az állatorvosi hivatalnak megvizsgálás végett. A hentes-segéd azonban, mivel nem akarta, hogy a beteg állatot elkobozzák, kiszedte a belsejét és azt megegette a kutyákkal. Az állatorvosi hivatal a levágott ökröt elkobozta és a gyeptérre szállította. Cauner János ellen pedig feljelentést tett a rendőrség. A kihágási bíróság előtt azzal védekezett, hogy a kutyák lopták el a belsőségeket és azért őt nem lehet felelősségre vonni. Annyit azonban beismer, hogy az állat genyes volt és így az közeletás céljára nem volt alkalmas. A rendőri bíróság 100 korona fő- és 50 korona mellékbüntetésre ítélte a hentes-segédet, az ítéletet azonban a másodfokú bíróság 8 napi elzárásra és 200 korona pénzbüntetésre változtatta át.

— Párisban még nem maximálják a vendéglő-árakat. Bernből jelenti: A Pays egyik munkatársa a minap hosszasan beszélgetett Borel francia közlekedésügyi miniszterrel arról a már szintén aktuális kérdéssel, hogyan akarja átszervezni a kormány a francia közlekedést és így megvédeni a lakosságot az árdrágítók uzsorájától. Borel miniszter a többi közt ezeket mondta:

— Vizsgálódásaim alapján úgy találom, hogy az élelmiszer Franciaországban még mindig elég tűrhető árban állítható elő. A háborús árak legfőbb százalékot emelkedést mutatnak olyan cikkeknek, melyeknek beszerzése nagyon megnövekedett. A kormány egyelőre oda irányítja beavatkozását, hogy megkönnyíti minden polgári vagy munkás társulásnak a kooperatív étkezők szervezését és ellátását. Az ilyen kooperatív étkezők mindenütt kitűnően beváltak. Ismerek nagy pénzintézetet, amelynek tisztviselői másfél frankért kitűnően ebédelnek. Egyébként vendéglőkben jártam, hol 1 frank 65 centimesért egész jó menüt kapni. A kényszermaximálást csak egyes nagyon drága vendéglőkre alkalmazzuk, másutt nincs szükség rá...

## Clemenceau harci riadója.

(Rettenetes szitkok Németország ellen.)

Párisból jelenti: Havas-ügynökség. A szenátus ülésének megnyitásakor Dubest elnök utalt annak a szükségességére, hogy Németország cselvetéseit megheharsítsák, mely a megérdemelt igazságos megfenyítés alól kibujni igyekezik.

Ezután Clemenceau frenetikus tetszésnyilvánítás között kijelentette, hogy a kormány legnagyobb háláját fejezi ki a szövetségesek csodálatra méltó katonáival szemben, akiknek tetteik által a népek végül felfognak szabadulni a háborus borzalmaktól és barbárságtól. Félévszázadon keresztül nem mulott el nap háborúval való fenyegetés vagy a zsarnokságnak valamely tudatos brutalitása nélkül. E borzalmasan lassu órákat átéltek, a legkomiszabb erőszakoskodások és sértek között, melyeket még megalázóbbá tett az az alávaló hízogés, melylyel az igának önkéntes magunkravállalására akartak bírni, mely egyedül tudna bennünket az általános összeomlástól megmenteni. A pillanat végül elérkezett, melyben a világ állítólagos urai elhatározták, hogy végeznek a népek nyugodt büszkeségével, melyek behódolás nélkül akartak szembenézni azzal az uralkodóval, aki saját hazájának rabszolgaságba döntéséből arra következtetett, hogy nemes értelem fellángolása független népeknél is lehetetlen. Helytálló okok nélkül területünkre vetette magát a hatalmas támadó, hogy nagy pusztításait ismét megkezdje. Hogy mit művelnek katonáink, azt a történelem fogja megmondani. Mi előre tudjuk azonban, hogy csak tegnap óta kezd a megdöntött Németország megérteni, hogy mi csoda emberek állanak vele szemben. Dörén azt hitte, hogy a győzelem mindent el fog feledtetni. Elpusztította földünket, megsemmisítette városainkat és falvainkat, a tervszerű fosztogatások között a múlt összes erőszakosságait (itt olyan szitkok következnek, amelyek a rendelkezésre álló szöveg tompasága folytán nem fordíthatók le) férfiaknak, asszonyoknak és gyermekeknek szolgásgba való hurcolását. Ezt látta a világ és sohasem fogja elfelejteni. Nem! Semmiféle győzelem nem felejtetheti el ezt a büntetést. És ezután a bejelentett győzelem egyáltalán nem következett be és a legborzasztóbb elszámolás keletkezett nép és nép között, de a számlát meg fogják fizetni. Elgondolhatatlan vitézséggel teli négy év után egy váratlan sorsfordulat előidézte a császár hadseregének visszavonulását. A nemzeti himnuszunk által több mint egy évszázaddal ezelőtt bejelentett nap valóban elérkezett.

A fiak az atyáktól megkezdett hatalmas mű befejezésénél tartanak. Franciaország többé nincsen egyedül a fegyverek által való igazságos megkezdett művénél. Nagy gondolkodók szava szerint testvéreink valamennyien azok akik az igazságot emberiség utolsó győzelmét betetőzik. Ki tudna álmában is szebb időt megírni. Az entente polgárai és katonai kormányai és népképviselői teljesíteni fogják kötelességüket, míg a munka teljes lesz. Önmagunkhoz lennénk hű elemek, ha elfelednők, hogy a legtisztább győzelem a pompás pojluk érdeme, kiknek a történelem igazolni fogja az önmaguk által kiállított nemesi okleveleiket.

Ők ez órában mást nem követelnek, mint a jogot arra, hogy befejezzék a nagyszerű munkát, mely a halhatatlanságot biztosítja nekik.

Mit akarnak ők? Még mindig és mindig győzelmesen harcolni addig az óráig, amíg az ellen-

ség meg fogja érteni, hogy nem lehet tárgyalás a büntett és a jog között. Azt hallom mondani, hogy a békét nem lehet katonai döntéssel elérni. Így nem beszélt a német, midőn a borzalmas háborút felidézte és midőn még tegnap szenvedő baromként osztották fel a népet. Németország katonai döntése arra ítél bennünket, hogy mi kerestük ezt.

Lehet azután, hogy olyan lesz az a döntés, aminek Németország akarta, mi azonban csak a békét keressük, a tartós, igazságos békét akarjuk. Azok, akik utánunk jönnek, a múlt borzalmaihoz méltók legyenek. Fel tehát, hazánk! Mi fejeztük be az utolsó népeknek tisztán az erő dűhe alól való felszabadítását. Fel tehát a győzelemre! Egész Franciaország, az egész gondolkodó emberiség veletek van.

## TORVENYSZEK.

§ Börtönre ítélt orgazda. 1915. évben Szedlán Gizella Eperjesen megismerkedett az ottan időző Zaj Zoltán közkatonával. Az ismeretség szerelemmé vált és Zaj Zoltán mikor látta, Szedlán Gizella többé nem ura az akaratának, elhatározta, hogy ráveszi, hogy szökjön meg hazulról. Rábeszélte a hi. székeny nőt, hogy szökjék meg és megállapodtak abban, hogy Zaj egy pár nappal hamarabb elutazik és Budapesten fogja várni Szedlán Gizellát. A dolog ugy is történt. Zaj elutazott és néhány nappal később már a nő is Pesten volt. Ott megállapodtak abban, hogy otthagyják a fővárost és Aradra jönnek lakni. Le is jöttek Aradra és a város külső részében béreltek ki egy két szobás lakást. Az asszony többször is faggatta Zajt, hogy miért nem jelentkezik katonai szolgálattételre, de Zaj mindannyiszor megnyugtatta, hogy szabadságon van. Zaj nappal sohasem mozdult ki a lakásból, állandóan otthon tartózkodott, ellenben este elment és csak kora reggeli órákban tért haza. Ilyenkor mindig és rendszeren megrakodva jött, legtöbbször szárnyasokkal, libákkal, kacsákkal, de néha fehérneműekkel és más apróbb ingóságokkal. Az asszony többször érdeklődött, hogy honnan szerzi Zaj ezeket a dolgokat, de ilyenkor Zaj erős szitkokban tört ki és néha el is verte Szedlán Gizellát. Az asszonynak ezután el kellett adni a haza hozott dolgokat, mert ha vonakodott ezt megtenni, akkor nagyon szomorú sorsa volt. Így éltek egy pár hónapig, amikor a rendőrség nyomára jött annak, hogy Zaj egy notárius tolvaj. Házikutatást tartottak és számtalan bűnjelt találtak. Zajt a katonaság letartóztatta, mivel kiderült, hogy már egy év óta megszökött az ezredtől, az asszonyt pedig a királyi ügyészség letartóztatta orgazdaság vétsége miatt. Ezt a történetet az asszony ma délelőtt mondotta el bírái előtt, s szavai heves zokogásba fulladtak. A bíróság a tanukat és a károsultakat hallgatta ki ma. Zaj töméntelen aradi embert károsított meg. A hová csak be tudott, mindenhová bement és töméntelen dolgot összelopott. Többek között özv. báró Urbán Ivánné lakását is feltörte, onnan nyolcvan kilogramm szappant és nagymennyiségű fehérneműt lopott. Zaj törte még fel Tüdös Gyula Acsev. főfelügyelő lakását is. A törvényszék nyolc hónapi börtönre ítélte Szedlán Gizellát.

## LEGUJABB.

### Wilson néhány szóval válaszolt Durlannak.

Washington. (Reuter.) Az Egyesült Államoknak az osztrák-magyar jegyzőkre adott válaszát ma délből kézbesítették a svéd követ-ségnek; hogy azt Bécsbe továbbítsa.

London. (Reuter.) Wilson elnök válasza a régi diplomácia képviselőit nem csak példátlan gyorsasága, hanem rövidsége által is meg fogja lepni. Az elnök néhány szóban múltó és félre nem érthető választ ad.

Háza. A Pester Lloyd washingtoni jelentése szerint Taft, volt köztársasági elnök a béke ki-küzdésére alakult szövetség ülésén azt indítványozta, hogy a szövetség ülésén azt indítványozta, hogy a szövetség Wilson elnök elata-sító válaszával vállaljon szolidaritást, mert a szövetség oly békéért küzd, amely a militariz-mus megsemmisítését és a szabad nemzetek szövetségét alapozza meg.

Washington. A Hadi Hivatal jelenti: Augusztus hónapban 313 ezer amerikai katona szállt Európában partra. Ezek közül 180 ezret angol hajókon szállították át.

Bukarest. A Steagul jelenti Jassyból, hogy az osztrák-magyar békejegyzék a legélesebb feltűnést keltette. A liberálisoknál a béke lehető ségének elkövetkezése a legnagyobb megdöb-benést váltotta ki.

London. (Reuter.) A szövetséges országok munkás konferenciájának elnöke kijelentette, hogy nem a mindenáron való béke érdekében gyűltek össze, sem azért, hogy a szövetsége-

sek vereségét előmozdítsák, hanem hogy a tisztaság és tartás békét követeljen. Az osz-trák-magyar békejavaslatról azt mondja az elnök, hogy a jelenlevőknek kötelességük min-den lépést megvizsgálni, amely közelebb visz a békéhez. Kerenszkynak az elnöki emelvé-nyen csináltak helyet.

Berlin. A Wolff esti jelentése: Angol-fran-cia támadások széles fronton a havrincourt-i erőtől Somecig. A harctér közepén Hardicourt és az Orléon patak között benyomult ellen-ség ellen folyamatosan vannak az ellentámadá-sok. A front többi részén az ellenség támadásai megállásnak. A régi Sigmund állásoktól nyugatra mindenütt harcok.

Washington. (Reuter.) Lansing nyilatko-zata az osztrák-magyar javaslat kézhezvétele után egy órával történt. A válasz gyorsasága mutatja, hogy a legcsekélyebb kétség sem áll fenn erre nézve, minő válasz várható. Hivata-los körökben foglalkoznak azzal a kérdéssel, mi lesz a legelőször lépés abban, amit álta-lában a nagy német békefogalmazók nevez-nek.

Bécs. Hivatalosan jelentik: A völlerndorfi löszgyár fegyvertöltőosztályán eddig ki nem derített okokból tűz támadt, mely a lőpor égése folytán hamar terjedt tovább és a heyi-ségben dolgozó munkások között pánikot idé-zett elő, mely sok károkat követelt. A sebesül-teket a bécsi kórházba szállították.

## KÖZGAZDASÁG.

— Bécsi tőzsde. Bécsből jelentik: Balfőrt fenyegetései nem csökkentették a monarchia békelépésébe vetett reménységeket. A mai tőzsde a kulis értékek áriolyam hanyatlása mellett nyugodt lefolyású volt.

— Budapesti tőzsde. Budapestről jelen-tik: A tőzsde ma nyugodtabb hangulathoz nyílt meg és miután a kontremin is kezdte lefedezni drágább áron eladott papírjait, az árnívó az esés vonalán javult. A vezető értékek közül Magyar hitel és Fabankot vásároltak, ezek a kurzusok 10—12 korona javulást mutattak. A mai árválto-zások a következők: Magyar hitel 1355—66. Osz-trák hitel 888—94, Fabank 953—46, Agrár bank 1046—57, Hazai bank 640—29, Magyar bank 962—58, Kereskedelmi bank 6090, Konkordia 862—80, Viktoria 1800—15, Salgótarjáni 1263—78, Ganz-Danubius 4325—35, Rimamurányi 1155—72, Adria 1778—72, Atlantika 1300—70, Államvasut 1088—49, Klonid 637—630, Nasici 3250—3305.

— A városi fátalep kisvasutjának közigaz-gatási bejárása. Ma délelőtti tartották meg a miniszteri kiküldött jelenlétében a városi fátalep kisvasutjának közigazgatási bejárását, a melyen a várost Lócs Rezső helyettes polgár-mester, Greén Nándor főkapitány, Péterffy Andor kulturmérnök és Zádor Imre gépüzem-igazgató képviselték. A miniszteri kiküldöttnek Lócs Rezső helyettes polgármester előadta, hogy a mészárosok kérésére a kisvasutat ki akariák bővíteni és átvezetni a fátaleppel szem-ben levő vágóhidra, amely terv ellen a keres-kedelmi miniszterium képviselőjének semmi kifogása nem volt és erre az utra is megtartot-ta a bizottság a közigazgatási bejárást. Az új vonalat a város a legrövidebb idő alatt akarja kiépíteni.

— Új kereskedelmi részvénytársaság Ara-don. Arról értesülünk, hogy Aradon új rész-vénytársaság van alakulóban, amely fűszer-és gyarmatáru, termény, liszt, mezőgazdasági gépek és gépalkatrészek kereskedésével kíván foglalkozni. továbbá közraktári ügyleteket ho-nyolít le. A részvénytársaság alaptőkéje há-rom millió korona, amely 1500 darab kétezer korona névértékű bemutatásra szóló részvény-ből áll. A társaság alaptőkéjét nagykereskedők jegyezték s az alapításban pénzügyi intézetek nem vesznek részt. A társaság alakuló közgyűlése e hó 21-én délután lesz. A társaság vezetője Havas Sándor kereskedelmi és áruügynök lesz. A részvényesek szükségét látták, hogy oly társaságot alapítsanak, amely a város keres-kedelmi fejlődését előmozdítja és a háboru utáni kereskedelmet irányítására hivatott. Az új alakulat nem akarja kihasználni a háborus konjunkturát, amit az is igazol, hogy az alap-tőkének csak 30 százalékát fizetik be. A társa-ság csak akkor kezd meg igazi működését, a mikor a kereskedelem felszabadul, amikor külföldről árukat lehet beszerezni, hogy az Aradra gravitáló területek kereskedelmének, iparának és mezőgazdaságának ezzel is szol-gálatot tehessen. Ez a nagystílusú alakulás nem-csak azért érdemel figyelmet, mert hatalmas erőforrásból táplálkozik, hanem azért is, mert vezetőinek egyénisége azt garantálja, hogy teljesen modern színezetű, de a mellett szolid és szakszerű vállalkozással gyarapodott az aradi piac.

— Az Aradi Közgazdasági Bank félévi mérlege. Az intézeti félévi mérleget az igazga-tóság a mai napon Gutjahr Mihály elnöklete alatt megtartott választmányi ülésen beterjesz-tette. A folyó első félévi tiszta nyereség 100.462 korona 54 fillért tesz ki, szemben a tava-lyi félévi 63.092 korona 72 fillérrel, a bank

működési kárának terjeszkedésére vall, hogy betételek és a folyó bankköltség számot-tevő emelkedésén kívül az igazgatóság beszám-olhatott néhány eredményes consortionáli üzletről is. Az intézet részt vesz az Általános Faipari és Fekereskedelmi R. T. pénzügyi mű-veleteinek ellátására alakult szindikatusban, érdekeltséget vállalt az Élelmiszerkereskedők Áruforgalmi Részvénytársasága budapesti vál-lalat alaptőkéjének 2 millió koronáról 3 millió koronára történt felemelésénél és a „Mercur“ váltóüzleti részvénytársasággal együttesen megalapította a „Mercur“ aradi kereskedelmi és mezőgazdasági részvénytársaságot, mely vállalat fizleti tevékenységét már megkezdte

— Borkereskedelmi szokások. Az aradi kereskedelmi és iparkamara ma délelőtti érte-kezletre hívta össze az aradi borkereskedőket a borüzleti szokások és a borkereskedelmet érdeklő egyéb kérdések megbeszélése céljá-ból. Az értekezlet, amelyen Domány József kamarai alelnök elnökelt, összeállította a bor-üzleti szokásokat, ezt az összeállítást a jelen-levők egyhangulag elfogadták és elhatározták, hogy a jövőben kötelesséiket ezeknek a szokások-nak alapján s az aradi áru- és értéktőzsde ki-kötésével foglalkoztatni. A tőzsde ki-nyomatja az értekezleten összeállított szoká-sokat és ezt a nyomtatványt az érdekelteknek 2 korona befizetése ellenében megkaphatják a tőzsdénél. Szóba került az értekezleten az a kérdés is, hogy nem volna-e célszerű a bort tőzsdei üzletek tárgyává tenni. A borkereske-dők úgy határoztak, hogy egyelőre erre nincs szükség.

A szerkesztésért felel  
STAUBER JOZSEF.

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közlőttekért nem vállalunk felelősséget.

**Portois Butor**  
64 9154  
**éfix.**  
lakás berendezések  
a legnagyobb választék-ban, a legelőkelőbb kiví-rtelben, mindenféle árban  
Wien, III. Ungargasse 59-61

OKTÓBER  
1.

az új évnegyed.

Ne felejtse el előfizetését megújítani az

„ARADI KÖZLÖNY“-re!



Arad, And' asy-ut 22. szfm.

gépén. Kiadótulajdonos: Aradi Nyomda R.-T.